Balio Sruogos atvirlaiškis Juozapui Sruogai, 1929-07-18, iš Steinacho – į Berlyną

Mielas Juozapai, / Po ilgų baladonių jau kalnuose – prie glečerų.

Mielas Juozapai,

Po ilgų baladonių [1] jau kalnuose – prie glečerų [2]. Gera ir lengva [3].

Berlyne norėtumėm nakvoti – būtų gera, kad šiaudų neišmestumėt [4]. Būsime Berlyne apie 1–2 di[en]ą rugpj. Rodos, bus galėjimo sustot Berlyne.

Viso.

Balys [5] [1v] // [1r] //

KOMENTARAI

[1] Baladonė – vargas, nepatogumas.

[2] Glečeris – slenkantis nuo kalnų ledynas.

[3] Antanas Venclova, vienas iš Balio Sruogos 1929 m. liepos mėn. organizuotos ekskursijos po Vakarų Europą dalyvių, aprašė ekskursijos į Tirolio Alpes pradžią iš Steinacho stoties:

„Karšta diena. Mums beprotiškai karšta ir sunku. Panos atsilieka ir ima dejuoti. Einam pamažu. Nuolat ilsimės. Stojame ties gražiu upeliu, verdamės sau vakarienę ir miegame šlapiam suvežtame šiene, kuris šunta ir baisiai garuoja. Iš ryto keliamės ir einam vėl. Esame šiek tiek pasiilsėję. Alpių kalnai atrodo arti, bet pamėgink prie jų prieiti! Lipi lipi visas sušilęs, devynių prakaitų išmuštas, ir vis viršūnės negali prilipti. Panos sunkiai lekuoja, nors neša nedaug – sunkesni daiktai sukrauti vyrams. Vyrai velka po 15–20 kg. Einame. Iš pradžių miškai, vėliau ganyklos – almos, suskeldėjusių uolų gurvoliai, kubai, prizmės, suvirtę be jokios tvarkos didžiausiais kalnais. Į pakalnes lyg sidabro siūlai šnarėdami driekiasi upeliai pro akmenis, pro uolas. Tarp uolų telkšo nepaprastai gražūs žali ežeriukai, lyg sustingęs lajus“ (Antanas Venclova, „Mūsų studentų ekskursija į Europos Vakarus“, in: *Jaunimas*, Kaunas, 1929-10, Nr. 19–20, p. 283).

Vėliau Antanas Venclova dar kartą prisiminė kelionės į kalnus pradžią: „Pagaliau, pavažiavę keletą tarpstočių nuo Insbruko, išlipome Šteinacho stotelėje. Prieš mus, kiek akys užmato, stūkso kalnai, kildami į dangų pro lengvutę ryto ūkaną, kurią šiltais spinduliais jau varsto saulė. Rodos, viršūnės čia pat, ir nepraeis nė pora valandų, kaip mes pasieksim jas – pačias tolimiausias. Ir žingsnis po žingsnio take statydami kojas, visi trylika išsitiesę viena grandine, mes pradedame kopti.
Nepraeina nė valanda, o atrodo, kad jėgos jau baigiasi, kad žengsi tris keturis žingsnius ir staiga griūsi. Bet žengei tiek, kiek tikėjais, ir dar dešimt, ir dar dvidešimt žingsnių, ir vis dar nenugriuvai. Tik kai priekyje einąs vadovas pagaliau, suradęs tinkamesnę aikštelę šalia tako, leidžia atsisėsti, – su kokiu neapsakomu malonumu nusimetame rukzakus ir išsitiesiame ant šiltos žemės tarp akmenų! Pro mus kopia į viršų keleiviai, sveikindami čia įprastu *„Grüss Gott“*, kiti leidžiasi žemyn. Kada ne kada varovas praeina, varydamas mulą ar asilą, ant kurio nugaros iš abiejų pusių kabo pririštos plokščios bačkelės. Tai į kalnų trobeles, vadinamąsias hiutes, keliauja puikusis Tirolio vynas, alpinistų atsigaivinimas ir paguoda.
Taip prasidėjo mūsų kelionė po Alpes, po tą jų dalį, kuri vadinasi Ectalio Alpės (Ötztaler Alpen). Ji truko dvi savaites. Pirmosiomis dienomis, kai per kalnų pievas, arba almas, kilome vis aukštyn, pereidami platėjančius, be galo šaltus, iš amžinųjų ledynų gurguliuojančius upelius, buvo neįprasta ir nežmoniškai sunku. O mūsų vadovas, lyg erzindamas mus, – suskeldėjusiomis lūpomis, su tamsiais akiniais, pavargusius, sumurusius – kartais sakydavo:
– Žiūrėkit, ar ne geriau dabar būtų kaime pas mamą gerti pieną ir kur nors prie ežero kaitinti bambą, negu čia trankytis po nepažįstamus kalnus?
Ir vienas kitas, gal pirmiausia moteriškoji ekskursijos dalis, jeigu ir nieko neatsakydavo, tai bent slapta atsidusdavo. Iš pradžių pečius veržė neįprasta našta – ar ne dvidešimt kilogramų visokio maisto, kuris, tiesa, diena iš dienos nyko. Paaiškėjo, kad kalnų hiutėse galima nebrangiai maitintis, ir savo naštos mes visai atsisakėme, juo labiau kad ir valgio gaminimasis kalnuose, ir indų plovimas pasirodė darbas sunkus ir nemalonus.
Bet juo toliau, juo labiau grūdinomės ir per kalnus ėjome jau tvirtesniu žingsniu“ (Antanas Venclova, Jaunystės atradimas, Vilnius: Vaga, 1966, p. 137–138).

[4] Likus kelioms dienoms iki Balio Sruogos ir jo studentų ekskursijos į Vokietiją, rašytojo brolis diplomatas Juozapas Sruoga, Lietuvos pasiuntinybės Berlyne Konsulinio skyriaus vedėjas, pasidalijo įspūdžiais, kuriuos Lietuvos atstovybėje Vokietijoje sukėlė ekskursantai danai:

„Mielas Boleslavai,

Siunčiu tau tik ką gautą iš p. Pflügerio laiško nuorašą. Parašysiu, kad jūs būsite Miunchene 5 VII.-
Su ekskursantais iš Danijos (iš Dolnavos) turime daug klapato ir nemalonumų. Mat jiems be galo nepatiko (labai pasipiktino!), kad mes jiems pasiūlėme gulėti ant šiaudų. Jie yra pinigingi – nori paūžti ir smagiai praleisti laiką. Jie laukė, kad juos čia pasitiks kaip Danijoj su orkestru ir tt… Reikės eiti pas prof. Aleksą ir viską išaiškinti.
Ponia S-nė sako, kad tavo ekskursantai už visus geresni! –

Tuo tarpu!

Brolis Juozapas

1929 VI 29“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Berlyno – į Kauną, 1929-06-29, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 854, nr. 8. l. 1r–v).

[5] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto docentas, 1929 m. studentų ekskursijos į Berlyną, Harcą, Leipcigą, Drezdeną, Saksonijos Šveicariją ir į kalnus, siekiant Milaną ir Veneciją, organizatorius.